

WAT & HOE

ANDALUSIË

STAD & STREEK

Top 10
hoogtepunten
& INCLUSIEF
KAARTEN

WAT & HOE

ANDALUSIË

STAD & STREEK

INHOUD

★ Top 10 4

Het Andalusiëgevoel 6

9

Het magazine

- Moors Andalusië
- Romantisch Andalusië ■ Het stierengevecht: kunst, sport of wandaad? ■ Flamenco: vuur in het bloed ■ Festiviteitenagenda
- Helden & schurken ■ Vloeibaar goud: sherry – een belevenis
- Land van olijven
- Tijd voor tapas

33

Je draai vinden

- Aankomst
- Vervoer
- Overnachten
- Eten & drinken
- Winkelen
- Uitgaan

45

Málaga & Cádiz

- Even oriënteren ■ In vier dagen ■ Top 10 ■ Ronda ■ Jerez de la Frontera ■ Costa del Sol ■ Hoogtepunten ■ Málaga
- Cádiz ■ Verder ontdekken 8 andere bezienswaardigheden
- Waar... ■ Overnachten ■ Eten & drinken
- Winkelen ■ Uitgaan

77

Granada & Almería

- Even oriënteren ■ In vier dagen ■ Top 10 ■ Granada
- Las Alpujarras ■ Hoogtepunten ■ Almería
- Verder ontdekken 6 andere bezienswaardigheden
- Waar... ■ Overnachten ■ Eten & drinken
- Winkelen ■ Uitgaan

109

Córdoba & Jaén

- Even oriënteren ■ In vijf dagen ■ Top 10 ■ Córdoba
- Úbeda ■ Hoogtepunten ■ Priego de Córdoba
- Baeza ■ Parque Natural de Cazorla y Segura
- Verder ontdekken 5 andere bezienswaardigheden
- Waar... ■ Overnachten ■ Eten & drinken
- Winkelen ■ Uitgaan

139

Sevilla & Huelva

Even oriënteren ■ **In vier dagen** ■ **Top 10** ■ Sevilla

■ Carmona ■ Parque Nacional de Doñana

Hoogtepunten ■ Aracena en Gruta de las Maravillas

Verder ontdekken 5 andere bezienswaardigheden

Waar... ■ Overnachten ■ Eten & drinken

■ Winkelen ■ Uitgaan

173

Wandelingen & tochten

■ 1 Granada's Albaicín

■ 2 Verborgene hoekjes in Córdoba

■ 3 Sierra de Grazalema

■ 4 Pottenbakkersdorpen & cowboyland

■ 5 Sierra de Aracena

Praktische informatie 189

■ Voor je vertrek

■ Als je er bent

■ Handige woorden & zinnen

Kaarten 197

Register 207

Fotoverantwoording 208

Colofon 211

10 redenen om terug te komen 212

★ TOP 10

Mis ze niet! In onze top 10-lijst vind je de belangrijkste bezienswaardigheden, van de absolute nummer 1 tot en met nummer 10.

1★ GRANADA ▶ 82

In het Alhambra (afbeelding links), de laatste Moorse koninklijke residentie op Spaanse bodem, word je aan Duizend-en-een-nacht herinnerd. Een Moorse erfenis is ook de wijk Albaicín ertegenover.

2★ CÓRDOBA ▶ 114

De Mezquita, de voormalige hoofdmoskee van de westelijke islam, is de belangrijkste schepping van de religieuze Moorse bouwkunst in Spanje.

3★ SEVILLA ▶ 144

Naast de Giralda, het symbool van de stad, verheft zich de grootste gotische kerk ter wereld. Een koning herschiep een vroegere burcht van de Moorse heersers tot het fraaiste bouwwerk in mudejarstijl in Spanje.

4★ RONDA ▶ 50

Tot de indrukwekkendste bouwwerken van de stad, waar de wieg van het stierengevecht stond, behoort de Puente Nuevo, vanwaar je een grandioos uitzicht hebt.

5★ ÚBEDA ▶ 122

Welgestelde burgers lieten hier destijds prachtige paleizen bouwen en schiepen een uniek renaissancestisch stedelijk ensemble.

6★ CARMONA ▶ 158

Hoogtepunt, naast het fraaie stads-hart, van Carmona is de Necrópolis Romana, de belangrijkste roomse begraafplaats van Spanje. Veel graven lijken op ondergrondse paleizen.

7★ JEREZ DE LA FRONTERA ▶ 53

In de 'wereldhoofdstad van de sherry' nodigen talloze wijnkelders uit tot een bezoek. En in de Koninklijke Andalusische School van de Hippische Kunst kun je paarden zien 'dansen'.

8★ LAS ALPUJARRAS ▶ 94

De prachtige bergwereld van de Alpujarras, met hun diepe dalen en talloze witte dorpen, is een walhalla voor wandelaars, bergbeklimmers en mountainbikers.

9★ PARQUE NACIONAL COTO DE DOÑANA ▶ 160

Het park behoort tot de mooiste natuurgebieden van Europa en biedt een toevluchtsoord voor trekvogels.

10★ COSTA DEL SOL ▶ 56

De 'zonnekust' tussen Málaga en Estepona is een paradijs voor feestbeesten en nachtbrakers, en voor strandontspanning overdag.

HET ANDALUSIË-

Ontdek wat de autonome regio in het zuiden van Spanje te bieden heeft en beleef de unieke sfeer zoals de Andalusiërs dat doen.

IR DE COPAS

Veel Spanjaarden maken graag een ronde langs kroegen en bars om hier een *caña*, een kleintje pils, en daar een glas rode wijn of een droge sherry te nuttigen, in combinatie met een kostelijke tapa. Volg dit goede voorbeeld en vervang hiermee het diner, en zoek gelegenheden uit waar men zich bij de bar verdringt! Daar krijg je de beste tapas, en maak je snel contact met de andere gasten. Aantrekkelijke tapassteden zijn Almería, Córdoba, Granada, Málaga en Sevilla.

FIESTAS

Om de Andalusische ziel te leren kennen – de vurige religiositeit, maar ook de uitbundigheid bij feesten – kun je niet om de Semana Santa en de Feria de Abril van Sevilla heen, de twee grootste festiviteiten van Spanje. Maar eenzelfde belevenis heb je op elk plaatselijk feest, want alle steden en dorpen kennen jaarlijkse vieringen van hun plaatselijke heiligen, waarbij de mis in de kerk of de processie in de buitenlucht wordt gevolgd

door uitgebreid eten, dansen en vuurwerk.

EL ROCÍO

362 dagen per jaar is El Rocío (► 166) een stoffig nest van 800 zielen. Op eerste en tweede pinksterdag echter vindt hier de bontste pelgrimage van Andalusië plaats, de Romería del Rocío, waarbij vele duizenden pelgrims uit alle delen van Spanje het Parque Nacional Coto de Doñana doorkruisen, te voet of hoog te paard gezeten, in feestelijke kledij (de dames in kleurige flamenco-outfit) en de met bloemenkransen versierde processiewagens met een Mariabeeld begeleiden. Tijdens deze pelgrimage wordt in de avonduren alom gedanst en geschranst, waarbij de alcohol rijkelijk vloeit. De slotprocessie in El Rocío wordt overstemd door een oorverdovend kabaal van muziekinstrumenten én voetzoekers.

FLAMENCO

Flamenco is typisch Andalusisch. Bolwerken van deze kunst zijn Málaga, Ronda, Jerez de la Fron-

GEVOEL

Gratie, bekoorlijkheid en hartstocht: danseres op de World Flamenco Fair in Sevilla

Het Andalusiëgevoel

tera, Cádiz (► 63), Córdoba (► 114) en Sevilla (► 144). Informeer bij de toeristenbureaus, de *oficinas de turismo*, naar authentieke flamenco om niet in 'tenten' met middelmatige voorstellingen en afzetzprijzen te belanden. Hoe authentiek het optreden van muzikanten, zangers en dansers is, des te meer het Andalusische publiek zich laat meeslepen! Dat alleen is al een speciale ervaring.

ARABISCH

De Moorse tradities leven niet alleen voort in bouwwerken als het Alhambra of de Mezquita, je kunt ze ook aan den lijve ervaren in de hamam van Córdoba (► 138) of in de restaurants van Granada, die traditionele Arabische gerechten serveren.

SHOPPING

Zara, Mango, Desigual zijn de vernieuwende Spaanse modelabels, die je ook in Nederland

vindt. Maar daarnaast vind je talloze winkels die traditionele producten als lederwaren, manden, aardewerk, flamencogitaren, enzovoort verkopen – vaak kun je ter plekke zien hoe ze worden vervaardigd!

MERCADOS

De *mercado* (weekmarkt) is het shoppingpodium van Andalusië bij uitstek. Of je nu in de grote steden of in kleine dorpen aan de Middellandse Zee of in de berggebieden bent: de kramen naast de kerk of op het centrale plein zijn ware uitstallkasten van versgeplukte granaatappels, worsten, kleding en huisraad.

Een alternatief zijn de overdekte markthallen. Ook hier maken de marktzoekers graag een praatje met de klanten, desnoods met handen en voeten, en proeven kan natuurlijk altijd: zeevruchten, olijven, de allerbeste ham...

CORRIDA

Ook in Spanje groeit het aantal tegenstanders van het stierengevecht. In Andalusië, vooral in Ronda, Málaga, Jerez (► 53), Córdoba (► 114) en Sevilla (► 144), zijn er echter nog altijd talloze liefhebbers, *aficionados*, die de *corrida* als cultureel erfgoed en kunstvorm beschouwen. Als je het spektakel in de arena te bloedig vindt, houd je de aandacht dan maar bij de Andalusische toeschouwers – ook een zeer bezienswaardig schouwspel.

Arena voor stierengevechten in Málaga

ARTESONADO, AZULEJO'S & CO.

De invloed van de islamitische cultuur is heel duidelijk in Andalusië. De volgende begrippen komen vaak voor in literatuur over de regio.

- **Artesonado** Fijn bewerkt houten plafond.
- **Azulejo's** Geglazuurde aardewerktegels met bonte kleuren en patronen.
- **Mudejar** Tijdens de *reconquista* van al-Andalus werden vele moslims verdreven. Moslims met ambachtelijke en kunstzinnige vaardigheden mochten blijven en werden aangeduid met de term *mudéjares* (zij die mogen blijven). Het woord *mudejar* wordt ook gebruikt voor de stijl die deze vaklui ontwikkelden door de versmelting van islamitische en christelijke elementen.
- **Moekarnas** Metsel- en pleisterwerk met het effect van stalactieten.

Water is leven

De Moren die naar Andalusië kwamen, vonden er een aards paradijs, waarvan zij in de Marokkaanse woestijn alleen maar hadden kunnen dromen. Het meest cruciale was: volop water. Water verandert droog land in een groene oase. De Moorse paleizen en ook de bescheiden woningen hadden dankzij het water weelderige tuinen met schitterende vijvers en verkoelende fonteinen.

De Moren noemden van oudsher het land aan gene zijde van de Straat van Gibraltar al-Andalus. De naam wordt wel herleid tot de Vandalen, die in de 5e eeuw Spanje en delen van Noord-Afrika veroverd hadden. Andere bronnen denken dat de naam afgeleid is van de term waarmee moslims in het oosten de moslims in het westen aanduidden en dat de naam pas voor heel Spanje gebruikt werd toen de Moren noordwaarts oprukten (tot ze door Karel Martel aan de Loire bij Poitiers teruggeslagen werden). Nadat de Moren zuidwaarts over de Pyreneeën waren teruggetrokken, begon de *reconquista* (herovering) van al-Andalus. De herovering vergde enkele eeuwen, omdat de troepen van christelijk Spanje gering en verdeeld waren en vaak onderling slaags raakten.

Een gouden eeuw

De Moren vielen in de 8e eeuw Spanje en Frankrijk binnen en concentreerden zich met name in de streek die nu Andalusië heet. In al-Andalus tolereerden zij andere godsdiensten en sloten doordachte verdragen met hun christelijke burens. Onder de Moren beleefde Andalusië een gouden tijdperk. Córdoba werd de Moorse hoofdstad van al-Andalus en de heersers, of kaliefen, deden qua rijkdom en voorspoed niet onder voor die in Bagdad of Damascus. In 756 begon men met de bouw van Córdoba's

Grote Moskee, de Mezquita, en in de twee eeuwen daarna werd Córdoba een rijke stad dankzij de handel in goud, zilver, leder, zijde, parfum en kruiden en tegelijk een belangrijk centrum van wetenschap en kunst.

Het einde van de moslimkoninkrijken

Begin 11e eeuw eindigde de gouden periode van het kalifaat in Córdoba als gevolg van onderlinge twisten en afscheidingstendensen en al-Andalus viel uiteen in een aantal kleine, onafhankelijke koninkrijkjes, *taifas* genoemd.

Als laatste Moorse grondgebied hield het door Mohammed Ibn al-Ahmar uit het geslacht Beni Nasr gestichte koninkrijk van Granada langere tijd stand. Het huwelijk tussen Isabella van Castilië en Ferdinand van Aragón (de 'katholieke koningen') in 1469 legde de basis voor de vereniging van de twee grote Spaanse koninkrijken. Het paar was vastbesloten de moslims te verdrijven. Op 2 januari 1492 trokken de katholieke koningen Granada binnen.

De laatste Moorse heerser Boabdil vluchtte terug naar Afrika. Met hem kwam er een einde aan bijna acht eeuwen van islamitische cultuur in Zuid-Spanje. De daaropvolgende verdrijving van honderdduizenden Moren en Joden betekende een zware terugslag voor de economische ontwikkeling en het culturele leven van Spanje. Wie echter vandaag de dag door Andalusië reist, ervaart nog altijd de betovering van het Moorse al-Andalus aan den lijve.

Met de heerschappij van de katholieke koningen, waaraan de kunstzinnige marmeren sarcophagen in de kathedraal van Granada gewijd zijn, kwam een einde aan de Moorse overheersing van Andalusië

Aankomst

Aankomst in Málaga

Luchthaven Málaga

Aeropuerto Málaga-Costa del Sol (tel. 902 40 47 04), 8 km ten westen van Málaga is de belangrijkste opstapplaats voor bezoekers.

- Een **elektrische trein** (Linea C-1) is de verbinding tussen de steden Málaga en Fuengirola met het vliegveld, Torremolinos en Benalmádena. Het is enkele minuten lopen naar het station, maar dit is de beste verbinding per openbaar vervoer. Bij de bovenste uitgang van het luchthavengebouw rechtsaf en de borden volgen die verwijzen naar een voetbrug naar het treinstation. Aan het eind van de voetbrug is een kaartjesmachine, een kaartje in de trein kopen is duurder. Eerste trein naar de stad Málaga: 7.01 en vervolgens elk halfuur tot 24; reistijd: 12 minuten. Eerste trein naar Torremolinos en Fuengirola: 5.45, daarna 40 en 50 over het uur tot 23.45; reistijd: Torremolinos 10 minuten, Fuengirola 29 minuten.
- **Bus**: elke 30 min rijdt de Línea A Express tussen het vliegveld en naar de stad Málaga. De reis duurt 15 minuten, prijs € 3. Het eindpunt is het Plaza del General Torrijos in het centrum.
- **Taxi**: een rit naar het centrum van Málaga kost tussen € 20 (weekdagen) en € 24 ('s nachts en weekends), naar Marbella tot € 90. Geregistreerde (witte) taxi's staan bij de uitgang van de luchthaven.
- **Met de auto** het vliegveld verlaten wijst zich vanzelf. Op de N340 leidt de linkerrijbaan via een viaduct naar Málaga en de rondweg om Málaga (Ronda de Málaga) naar Granada, Almería en bestemmingen ten noorden en oosten van de stad Málaga; de rechterbaan voert je in westelijke richting over de N340 (en vervolgens de A7/AP7) naar de resorts aan de Costa del Sol en verder naar Cádiz en Sevilla. Kies voor Ronda de afslag Coin.

Treinstation Málaga (Málaga RENFE)

Málaga's hoofdstation (Explanada de la Estación, tel. 902 32 03 20) ligt 750 meter van het centrum. De **elektrische trein** (Linea C-1) rijdt naar Alameda Centro in de binnenstad. Verschillende buslijnen rijden tot de halte Alameda Principal.

Busstation Málaga

Het busstation (tel. 952 35 00 61) ligt 750 meter van het centrum van Málaga bij het treinstation (Paseo de los Tilos). Voor trein- en busverbindingen naar het centrum zie onder treinstation.

Aankomst in Almería

Luchthaven Almería

Aeropuerto de Almería (tel. 902 40 47 04*, met * aangeduide telefoonnummers zijn niet gratis) ligt 9 km oostelijk van de stad Almería. **Bus** 22 rijdt om de 70 minuten, van 7.10 tot 22.10, van het vliegveld naar het stadscentrum (Rambla de Belén). Een **taxi** naar de Puerta de Purchena kost ongeveer € 20 tot € 25.

Treinstation en busstation Almería

Het treinstation (Estación de Ferrocarril, tel. 902 32 03 20) en het bussta-

tion (Estación de Autobuses, tel. 950 45 05 50) hebben een gemeenschappelijke toegang op het Plaza de la Estación. Het is circa 700 meter richting zee aan het eind van de Avenida Federico García Lorca (Rambla de Belén).

Aankomst in Granada

Granada Airport – Aeroporta Federico García Lorca Granada-Jaén

Het vliegveld (tel. 902 40 47 04), circa 15 km westelijk van de stad Granada, is alleen voor binnenlandse vluchten. **Buslijn** Granada-Aeropuerto rijdt van het vliegveld naar het Plaza Isabel la Católica aan het eind van Gran Vía de Colón in het stadscentrum. Een taxi naar het centrum kost ongeveer € 28.

Treinstation Granada

Het station (tel. 902 32 03 20), op Avenida de Andaluces, ligt op ongeveer 1,5 km van het stadscentrum. **Meerdere stadsbussen** rijden tussen het station en Gran Vía de Colón en Los Reyes Católicos in het stadscentrum. **Taxi's** naar Los Reyes Católicos kosten circa € 6.

Busstation Granada

Carretera de Jaén (tel. 957 40 40 40), circa 3 km van het stadscentrum. Stadsbussen 3, 10 en 33 rijden naar het stadscentrum.

Aankomst in Córdoba

Treinstation Córdoba

Het station (tel. 902 24 05 05) ligt op circa 1250 meter van de binnenstad van Córdoba. **Bus 3** rijdt via het Plaza de las Tendillas naar de Mezquita aan de rivier. **Taxi's** naar de Mezquitawijk kosten € 6.

Busstation Córdoba

Bus 3 (zie boven) rijdt van het busstation (tel. 957 40 43 83) naar de binnenstad.

Aankomst in Sevilla

Aeropuerto San Pablo de Sevilla

Het vliegveld (tel. 902 40 47 04) is voor binnenlandse en internationale vluchten. Het ligt circa 8 km noordoostelijk van het centrum. Van 5.20 tot 1.15 rijdt elk uur een **bus** naar de binnenstad. Een **taxi** kost tot € 31.

Treinstation Sevilla

Bus C1 brengt je van het treinstation (tel. 902 32 03 20) naar de Avenida Carlos V en vandaar ben je zo bij de kathedraal. Een **taxi** naar de kathedraal kost circa € 8 plus € 2 voor bagage. Het **toeristenbureau** kan een hotel boeken.

Busstation Sevilla

Sevilla heeft twee busstations. Internationale bussen en bussen uit Spaanse steden buiten Andalusië stoppen op het Plaza de Armas (tel. 955 03 86 65). Bussen uit Andalusië rijden naar het Prado de San Sebastián (tel. 955 47 92 90).

Toeristenbureaus

Er zijn regionale bureaus – **Oficinas de Turismo de la Junta de Andalucía (J de A)** en stedelijke bureaus – **Oficinas Municipal de Turismo (OMT)**.

1 GRANADA'S ALBAICÍN

Wandeling

AFSTAND: 3 kilometer

DUUR: 2-3 uur

BEGIN-/EINDPUNT: Plaza Nueva 📍 204 C2

Deze wandeling voert door Granada's pittoreske oude Moorse wijk, de Albaicín. Onderweg zijn vele mooie kijkjes op het Alhambra en de Sierra Nevada. We beklimmen via smalle steegjes de Albaicínheuvel, passeren historische kerken en wandelen door het bruisende centrum van de wijk naar het onovertroffen uitkijkpunt Mirador de San Nicolás.

0-2

Van het Plaza Nueva wandel je naar het Plaza Santa Ana, voorbij een kerk, de Iglesia de Santa Ana y San Gil, en door de smalle Carrera del Darro (let op het verkeer). Aan je rechterhand zoekt de kleine Río Darro zijn weg door het wier. In deze straat kom je eerst langs de oude Moorse brug, de Puente de Cabrera, en dan langs de Puente de Espinosa, die beide gehoekt de rivier overspannen. Hoog hierboven zie je de muren van het Alhambra. Op de andere oever, kort na de tweede brug, liggen de ruïnes van een 11e-eeuwse poort, de Puerta de los Tableros, en van een oude brug, de Puente del Cadi. Zoek links het steegje genaamd Bañuelo, met, meteen links na het begin, de 11e-eeuwse Baños Árabes (► 89).

2-3

Ga verder over de Carrera del Darro, langs het **Convento de Santa Catalina de Zafra** (dag. geopend) waar je heerlijke amandelcakejes kunt kopen van de nonnen, en langs het **Museo Arqueológico**

(► 89). Loop door langs de terrassen van de Paseo del Padre Manjón, ook Paseo de los Tristes genoemd, omdat hier ooit priesters in het openbaar troost uitspraken; tegenwoordig vol met cafétafeltjes, behorend bij de lange rij bars. Een stuk hoger zie je het Alhambra.

3-4

Kort na Bar La Fuente ga je linksaf, het smalle kas-eienstraatje Calle Horno del Oro in. Aan het eind ga je de trap op, dan rechtsaf en klim je verder. Steek een laan over en loop door over de ruwgeplaveide

Calle Valenzuela. Aan het eind is er weer een trap. Ga linksaf en dan rechts op een kruising. Ga na

Binnenhof van het Alhambra

20 meter scherp links, tegen de heuvel op en dan rechts. Op een kruising met de Carril de San Agustín ga je scherp naar links en volg je de geplaveide laan, aan je linkerhand is een mooi zicht op het Alhambra.

4-5

Volg het pad naar rechts en wandel verder, langs het kruispunt links. Loop langs het Convento Santo Tomasas de Villanueva en een stenen Moorse put, de Aljibe de Bibalbonud. Ga verder over de boomrijke Placeta del Abad en loop langs de muur van de kerk **San Salvador**. Ga linksaf naar de ingang van de kerk. De kerk staat op de plek van de 13e-eeuwse Albaicínmoskee en de originele patio van de moskee is bewaard gebleven, inclusief arcaden en puntige hoefijzerbogen.

5-6

Ga na de kerk linksaf en links de Calle Panaderos del Albaicín in. Loop langs een andere put, de Aljibe de Polo, en ga verder langs kleine winkeltjes en sfeervolle bars naar het lommerrijke Plaza Larga, met nog meer bars en winkels en 's morgens vol met fruit- en bloemenkraampjes. Steek het plein over naar de andere hoek en achter de **Puerta de las Pesas** (Poort der Gewichten), een boogvormige poort in de oude muur van het oorspronkelijke Moorse kasteel van de Albaicín, ligt de Alcazaba.

6-7

Beklim na de poort enkele treden naar de Placeta de las Minas, ga linksaf over Callejón San Cecilio

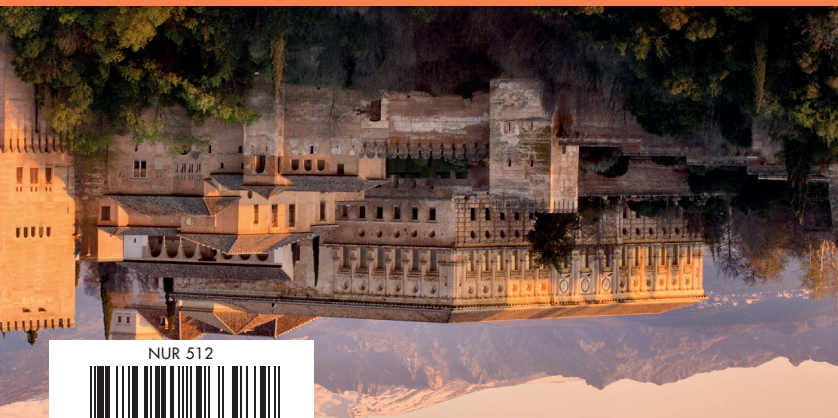
ANDALUSIË

- Duidelijke indeling op kleur
- Uitgebreide plattegronden en gedetailleerde kaarten
- Verrassende wandeltochten
- Top 10 hoogtoppunten

Andalusië heeft de moderne reiziger veel te bieden. Uitgestrekte stranden, cultuurliefhebbers kunnen hun hart ophalen in steden als Sevilla en Granada.

Je kunt genieten van flamencovoorstellingen en tapasbarretjes, en het prachtige landschap en de heuvels vormen een uitdaging voor wandelaars.

www.watenhoe.nl

NUR 512

9 789021 566979